

88. møde.

Torsdag den 27. april kl. 10.

Tredje næstformand (From): I skrivelse af gårs dato meddeler økonomi- og budgetministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1971 - 31. marts 1972.

Medlemmer af folketinget Frandsen, Morten Lange, Arne Larsen, Henning Philipsen og Grete Westergaard har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om arbejdsretten.

De af folketinget valgte statsrevisorer har afgivet betænkning over statsregnskabet for finansåret 1970-71. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Økonomi- og budgetministeren (Per Hækkerup): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1971-31. marts 1972.*

Forslaget til tillægsbevillingslov er som i de foregående år udarbejdet således, at det tilsigtes i forslaget både at registrere alle de bevillingsmæssige virkninger af dispositioner truffet i løbet af finansåret og at ajourføre de skønnede indtægter og de lovbundne udgifter samt endelig at nedsætte de bevilinger, der ikke fuldt ud har kunnet udnyttes. Det tilstræbes herved, at finansloven og tillægsbevillingsloven så nær som muligt angiver det endelige regnskabsresultat. Ligesom i tidligere år vil der ikke være adgang til at stille ændringsforslag fra ministeriernes side, og der vil derfor stadig kunne forekomme afvigelser mellem de samlede bevillinger og det endelige regnskab som følge af bevægelser, der har fundet sted efter udarbejdelsen af tillægsbevillingslovsforslaget. Der vil på sædvanlig måde blive afgivet regnskabsmæssige forklaringer for disse.

På finansloven for 1971-72 var de sam-

lede indtægter på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet anslået til 40,1 mia. kr. og udgifterne til 36,8 mia. kr., således at overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet på finansloven var 3,3 mia. kr. Som følge af en række forskydninger på såvel udgifts- som indtægtssiden, som jeg nærmere skal omtale, er dette overskud nu reduceret med 2,3 mia. kr. til knap 1 mia. kr. Det såkaldte kasseoverskud er samtidig reduceret med godt 3 mia. kr., således at det næsten er 0. En endelig opgørelse vil først foreligge i forbindelse med afslutningen af statsregnskabet.

Da kasseoverskuddet nu spiller så stor rolle i den løbende debat, finder jeg anledning til at gøre opmærksom på, at kasseoverskuddet kun afspejler en del af de samlede ud- og indbetalinger til staten. Provenuet af de store udenlandske lån, der er optaget i finansåret 1971-72 — i alt ca. 1,8 mia. kr. — indgår således ikke i kasseoverskuddet. Disse beløb indsættes, som man vil vide, nu på en særkonto i Nationalbanken. På den anden side er de kontraktlige afdrag på den udenlandske statsgæld og u-landsbistand medregnet som udgifter ved opgørelsen af kasseoverskuddet. Dets størrelse påvirkes i øvrigt af, om staten eller statslige fonde direkte køber obligationer, eller om obligationskøbene foretages af Nationalbanken for beløb, som staten indsætter på sin folio-konto. Etableringen af den sociale pensionsfond har således medført en reduktion af kasseoverskuddet med 7-800 mill. kr., uden at dette har indebåret reeløkonomiske virkninger.

I finansårets løb har flere gange været offentliggjort reviderede skøn — finansplaner — for udviklingen i de forventede indtægter og udgifter, et i august, et i november og et i februar.

Når overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet har vist sig at blive 2,3 mia. kr. mindre end på finansloven, skyldes det først og fremmest, at indtægterne ikke er indgået som forventet — det drejer sig om kildeskatten — men også, at udgifterne er blevet en del større end budgetteret.

Vedrørende kildeskatten kan jeg således oplyse, at tillægsbevillingslovsforslaget nedsætter det samlede provenu med 1,8 mia. kr., medens der i forhold til februarskønnet er tale om et provenutab på 2,1 mia. kr. Flere

[Økonomi- og budgetministeren.]

forhold har spillet ind, og næsten alle har trukket i samme retning.

Slutopgøret vedrørende indkomståret 1970 synes at have været overvurderet med et par hundrede millioner kroner; samtidig er der sket væsentlige forsinkelser i afregningen, således at der i finansåret 1971-72 ikke er kommet de ventede nettoindbetalinger, men i stedet blevet tale om nettoudbetaling.

De frivillige indbetalinger af restskat vedrørende indkomståret 1971, der fandt sted i februar og marts 1972, har været ca. 300 mill. kr. lavere end budgetteret. Hertil kommer, at forskudsskatten for 1972 i januar kvartal er blevet betydelig lavere end ventet som følge af, at forskudsregistreringen skete på grundlag af 1970-indkomsterne.

Endvidere er restancerne efter det foreliggende steget mere end budgetteret. Endelig kan det vise sig, at de tilgrundliggende skøn over slutskatten for 1971 og 1972 har været for høje; dette lader sig dog ikke bedømme med sikkerhed, før der foreligger oplysninger om den endelige skat, om omfanget af restancerne samt om ind- og udbetalingerne i forbindelse med slutopgøret for 1970.

I modsat retning har det virket, at indbetalingerne af skat af overskydende indkomst i 1969 har været omkring 250 mill. kr. større end budgetteret.

Forbrugsafgifterne — herunder det afgiftsprovenu, der endnu i 1971-72 overføres til vejfonden — viser på tillægsbevillingsforslaget en stigning på 1.200 mill. kr. Heraf er 450 mill. kr. imidlertid blot en posteringsændring i forhold til finansloven. Der var på finansloven i afgiftsprovenuet gjort fradrag med 450 mill. kr. som skøn over indbetalingsforsinkelse for staten i 1971-72 som følge af overgangen til den nye toldkreditordning pr. 1. april 1971. Afgiftsprovenuet var således på finansloven ligesom i tidligere finansår budgetteret som indtægt efter de skønnede indbetalinger. På tillægsbevillingsforslaget er det forudsat, at man i 1971-72 ligesom på finansloven for 1972-73 som indtægt skal registrere de opgjorte afgiftskrav, efterhånden som de pålægges importen og forbruget i finansårets løb. Stigningen i 1971-72 i indbetalingsrestancer er på tillægsbevillingsforslaget i stedet med-

taget under restancekontiene på kapitalbudgettet.

Bortset fra denne posteringsændring er stigningen i forbrugsafgifter på tillægsbevillingsforslaget ca. 750 mill. kr. Heraf er 545 mill. kr. provenuet i 1971-72 af den midlertidige importafgift, der indførtes i oktober 1971. De resterende godt 200 mill. kr. er merprovenu af forbrugsafgifterne i øvrigt i forhold til finansloven.

Den faktiske indbetalingsforsinkelse som følge af toldkreditordningens indførelse har som forudset i skønnene i finansårets løb været en del højere end de 450 mill. kr., der medtoges på finansloven. Hertil kommer, at der som følge af afregningsreglerne for den midlertidige importafgift også er tale om forsinkelse i indbetalingerne af provenuet heraf. Den samlede restanceforøgelse i 1971-72 vedrørende told, midlertidig importafgift, importmoms og andre forbrugsafgifter har i alt udgjort ca. 1.160 mill. kr.

I det følgende skal jeg give en oversigt over forskydningerne på de vigtigste bestanddele af udgiftsbudgettet, hvor tillægsbevillingslovsforslaget i alt viser merudgifter på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet på 1,8 mia. kr. I forhold til de i februar udarbejdede overslag er der en overskridelse på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettets udgiftsside på ca. 700 mill. kr.

Den lovreserve på 70 mill. kr., der var afsat på finansloven, er ikke overskredet. Til merudgifter ved ny bevillingsforslag var på finansloven afsat 100 mill. kr., og dette beløb blev ved skrivelse til finansudvalget af 1. december 1971 forhøjet med 50 mill. kr. De faktiske udgifter ved ny bevillingsforslag i finansåret er holdt inden for det samlede beløb på 220 mill. kr., som lov- og tillægsbevillingsreserverne herefter udgjorde.

Til dækning af pris- og lønstigninger på driftsbudgettet i forhold til budgetteringsniveauet var på finansloven afsat 2,6 mia. kr. Som følge af pristalsportionen ved julipristallet 1971 er pris- og lønforhøjelserne i senere skøn forudsat at ville blive 2,9 mia. kr. Tillægsbevillingsbidragene viser, at denne forhøjelse ikke har været tilstrækkelig til at dække den uforudset hurtige stigning i priser og lønninger gennem 1971-72. De samlede PL-registreringer på forslaget udgør godt 3,2 mia. kr.; dvs. godt 600 mill. kr. mere end forudsat på finansloven. Tillægs-

[Økonomi- og budgetministeren.]

bevillingslovforslaget udviser ikke direkte pris- og lønstigninger på anlægs- og udlånsbevillingerne.

Udgifterne på rammeområderne søges på tillægsbevillingsforslaget forhøjet med ca. 280 mill. kr. ud over pris- og lønstigninger.

På tillægsbevillingsforslaget er indregnet besparelser på ca. 275 mill. kr. som følge af de i juni 1971 gennemførte blokeringer, godt og vel svarende til, hvad der var forudset i de tidligere udgiftsskøn.

Korrigeret for blokeringsbesparelserne og pris- og lønstigninger viser tillægsbevillingsforslaget således merudgifter på godt 550 mill. kr. inden for rammeområderne. Heraf er 160 mill. kr. nettoudgifter i henhold til tiltrådte aktstykker. Brutto er der tale om merudgifter på 220 mill. kr. og indtægter på 60 mill. kr.

Blandt de største tillægsbevillinger kan nævnes 21 mill. kr. til humanitær indsats i Bangla Desh, 16 mill. kr. til øget uddannelsesindsats under arbejdsministeriet, 10 mill. kr. til oplysningsarbejde vedrørende EF, 17 mill. kr. til udbedring af varmeanlæggene på åndssvageforsorgens eksterntatskoler og 20 mill. kr. til dækning af sukkerfondens underskud.

På tillægsbevillingsforslaget indgår genbevillinger af en størrelsesorden på 135 mill. kr. Det drejer sig om bevillinger fra 1969-70 og tidligere finansår.

En række anlægs- og udlånsbevillinger foreslås sat op som følge af pris- og lønstigninger. Det samme gælder bevillingerne til u-landstilskud, der i overensstemmelse med gældende aftaler reguleres efter stigningen i nationalproduktet.

Sammenlagt giver disse reguleringer en merudgift på små 200 mill. kr.

Tillægsbevillingsforslaget indeholder også en række reguleringer i nedadgående retning, men efter erfaringerne fra tidligere år må det forventes, at der på regnskabet vil fremkomme større besparelser, navnlig på de rammebelagte udgifter. Det er i forslaget forudset, at sådanne yderligere besparelser

vil andrage omkring 250 mill. kr. Dette beløb er taget med under restancekontiene på kapitalbudgettet. Beløbet er ansat lavere end sidste år, idet det er sandsynligt, at anlægsbevillingerne i den forløbne vinter er blevet udnyttet mere fuldstændigt end sædvanligt, både på grund af den milde vinter og fordi man af hensyn til beskæftigelsen har tilstræbt at fremskynde arbejder inden for de givne bevillinger.

Tillægsbevillingsforslagets største udgiftstigninger vedrører det ikke-rammebelagte udgiftsområde. Når bortses fra pris- og lønreguleringer på omkring 1.550 mill. kr. og et forbrug på ca. 40 mill. kr. af reserven til ny lovgivning, er der i alt en stigning på ca. 1.400 mill. kr. på de lovbundne tilskud m. v. i forhold til finanslovens tal. Heraf vedrører ca. 80 mill. kr. poster som f. eks. Sverigespengene til landbruget, der modsvares af tilsvarende indtægter. Af de resterende merudgifter på ca. 1.320 mill. kr. vedrører ca. 140 mill. kr. tilskud, der er udbetalt a conto i de to foregående finansår, men af regnskabsmæssige grunde først kan optages som bevillingsforslag på tillægsbevillingsforslaget for 1971-72. Det drejer sig om ca. 80 mill. kr. til lærerløns- og pensionstilskud og om ca. 60 mill. kr. til sociale udgifter, som det som led i den mellemkommunale refusion ved byrdefordelingsreformen påhviler staten at bære endeligt.

De egentlige merudgifter i forhold til finansloven til lovbundne tilskud andrager således ca. 1.180 mill. kr. Allerede i august 1971 blev udgiftsskønnene forhøjet med ca. 500 mill. kr., og ifølge det seneste skøn fra februar 1972, som blev optrykt i budgetoverslagene fra marts i år, forudsås yderligere merudgifter på ca. 350 mill. kr. til lovbundne tilskud. Ifølge tillægsbevillingsforslaget er dette skøn altså nu forhøjet med yderligere ca. 325 mill. kr., som overvejende vedrører uddannelsesformål.

Af de nævnte knap 1.200 mill. kr. vedrører ca. 700 mill. kr. socialministeriets område, heraf ca. 300 mill. kr. de sociale pensioner, ca. 100 mill. kr. alderdoms- og pleje-

[Økonomi- og budgetministeren.]

hjem, andre ca. 100 mill. kr. børnehaver og ca. 150 mill. kr. almindelig offentlig forsyng. Uden for socialministeriets område er merudgifterne fordelt med ca. 170 mill. kr. til arbejdsløsheds-kasser som følge af den større ledighed end forudsat på finansloven, ca. 200 mill. kr. under undervisningsministeriet, herunder alene ca. 45 mill. kr. til fritidsundervisning og godt 110 mill. kr. til tilskud til folkeskolelærerlønninger og -pensioner, ca. 75 mill. kr. i restrefusion af kommunale vejudgifter og ca. 50 mill. kr. i forskydning af landbrugsstøtten mellem finansårene.

Når der først så sent i finansåret konstateres så betydelige merudgifter, hænger det sammen med, at der er tale om refusion efter regning af udgifter, der i første omgang afholdes af kommunerne og af selvejende institutioner. Dispositionsbeføjelsen er for disse udgifter ikke statens, og i nogle tilfælde foreligger der først oplysninger om det faktiske udgiftsforløb gennem finansåret med meget stor forsinkelse.

Med henblik på at sikre en bedre kontrol med forløbet af disse udgifter har regeringen besluttet at udbygge den regnskabsmæssige registrering samt vurderingen heraf. Ved økonomi- og budgetministeriets cirkulære af 18. april 1972 om løbende udgiftskontrol er det pålagt de enkelte ministerier at opstille og til økonomi- og budgetministeriet kvartalsvis at afgive indberetning om de faktiske udgifter i det senest forløbne kvartal og kvartalsvise udgiftsskøn for de følgende 4 kvartaler for de lovbundne tilskud, større bygge- og anlægsarbejder samt udlån.

Det er min overbevisning, at vi herigenem kan opnå hurtigere informationer om forløbet af de udgifter, som staten efter lovgivningen er forpligtet at afholde.

I tillægsbevillingsforslagets indledende oversigt over statsbudgettet er under kapitalbudgetposterne opført en merudgift på 765 mill. kr. I dette tal indgår især de restancebevægelser, der er nævnt under om-talen af indtægter og udgifter på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet. Tallet fremkommer, således som der i anmærkningerne er redegjort herfor, som nettoresultatet af restanceforøgelser på 1.160 mill. kr. vedrørende told, midlertidig importafgift og forbrugsafgifter og modposter på ca. 140

mill. kr. vedrørende lovbundne tilskud og ca. 250 mill. kr. vedrørende rammebelagte udgifter.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets enkelte bevillingsforslag med tilhørende anmærkninger samt til de indledende oversigter, skal jeg anbefale forslaget til tillægsbevillingslov for 1971-72 til det høje tings velvillige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Frandsen): Hermed fremsætter jeg for folketinget forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om arbejdsretten.

I folketingets spørgetid den 22. marts spurgte jeg arbejdsministeren om, hvilke oplysninger ministeren kunne give om arbejdet i udvalget om arbejdsretten, der blev nedsat den 16. oktober 1970.

Da svaret både med hensyn til, hvornår arbejdet kunne ventes tilendebragt, og hvilke resultater udvalget kunne nå frem til, ikke kunne siges at være tilfredsstillende for socialistisk folkeparti, kunne jeg allerede på det tidspunkt meddele, at socialistisk folkeparti agtede at fremsætte forslag til ændring af arbejdsretten.

Socialistisk folkeparti finder det væsentligt, at der bliver tale om en virkelig diskussion om arbejdsretten — også i folketinget, og at det ikke blot sker i et udvalg, som tilsyneladende lader vente på sig — og at man i diskussionen lægger vægt på at fjerne arbejdsrettens nuværende præg af klassedomstol.

Med det fremlagte forslag mener socialistisk folkeparti ikke absolut at have fundet den eneste rigtige løsning til en ændring af arbejdsretten. Men vi mener med forslaget at have fremdraget noget af det væsentligste, som bør gennemføres ved en ændring af arbejdsretten, for at retten kan miste sit præg af klassedomstol.

Arbejdsretten bliver ofte af arbejderne — med rette — betegnet som en klassedomstol, hvilket bl. a. hænger sammen med (1) det i mange tilfælde totalt forældede retsgrundlag, (2) bodssystemet, der, jfr. bemærkningerne, næsten udelukkende er vendt mod arbejderne og (3) den såkaldt neutrale dommer i arbejdsretten, der med sine afgørelser ikke har vist sig særlig neutral — hvilket også må betragtes som en umulighed — men i de fleste tilfælde, hvor arbej-